

Bendradarbiavimas su nebiudžetiniais švietimo paslaugų teikėjais

Rekomendacijos Kauno miesto savivaldybei

Įžanga

- 2019 – 2020 m. *Pilietinės visuomenės institutas* ir *Europos namai* atliko tyrimą apie švietimo paslaugų perdavimą Lietuvos savivaldybėse.
- Atlikta 12 savivaldybių statistinių duomenų analizė¹, 4 savivaldybėse surengtos grupinės ekspertų diskusijos su vietos politikais, savivaldybių administracijų ir vietos NVO atstovais².
- Tyrimas atliktas, įgyvendinant Nacionalinio švietimo NVO tinklo projektą „Naujoji švietimo paradigma konkurencinėmis sąlygomis“, finansuojamą ES lėšomis.

Sprendžiama problema ir tikslas

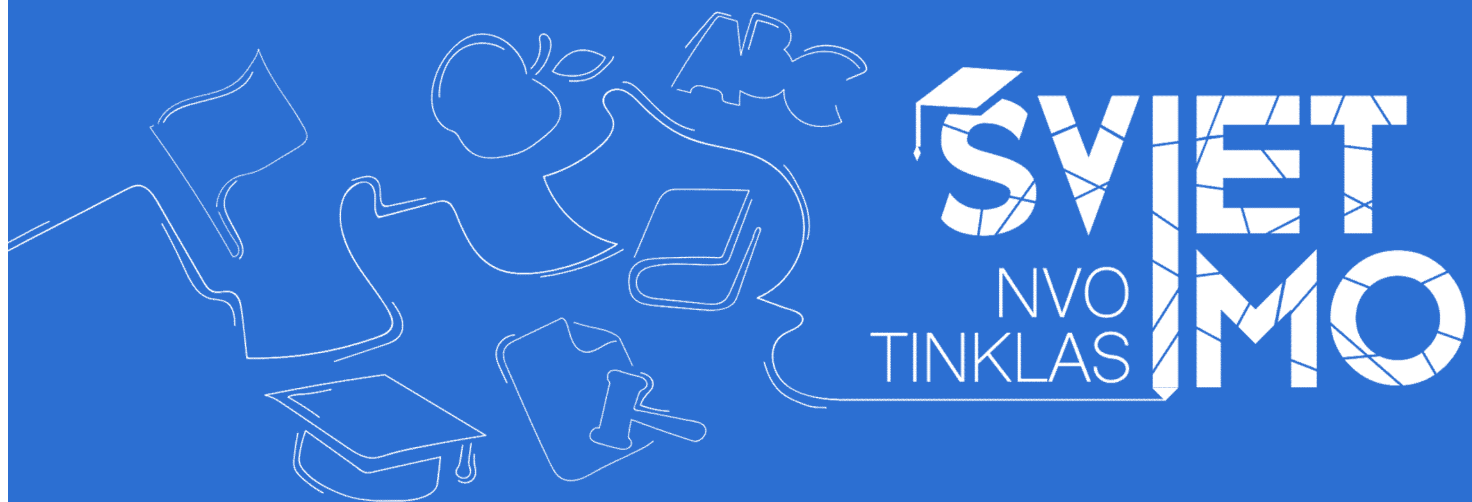
- Strateginiuose valstybės dokumentuose, pavyzdžiui Nacionalinėje pažangos programoje (taip pat Lietuvos strategijoje „Lietuva 2030“, XVII LR Vyriausybės programoje ir jos priemonių plane), buvo numatyta iki 2020 m. nebiudžetiniams teikėjams perduoti 15 proc. viešųjų paslaugų. Nepaisant to, šie procesai strigo, o švietimo srityje paslaugų perdavimas 2018 m. pasiekė 2,86 proc. (NIPC duomenys*).
- Atsižvelgiant į deklaruojamų tikslų ir faktinės situacijos atotrūkį, tyrimo metu siekta išsiaiškinti, kokios pagrindinės kliūtys kyla, perduodant švietimo paslaugas Lietuvos savivaldybėse, identifikuoti egzistuojančias gerąsias praktikas ir suformuluoti atitinkamas rekomendacijas**.

* http://www.3sektorius.lt/docs/2018_paslaugu_perdavimo_diagramos_2019-11-27_15_25_00.pdf

** Šiame tyrime biudžetinės įstaigos apibrėžiamos įskaitant ir viešąsias įstaigas, kurias kontroliuoja valstybės ar savivaldybių institucijos.

Bendros tendencijos

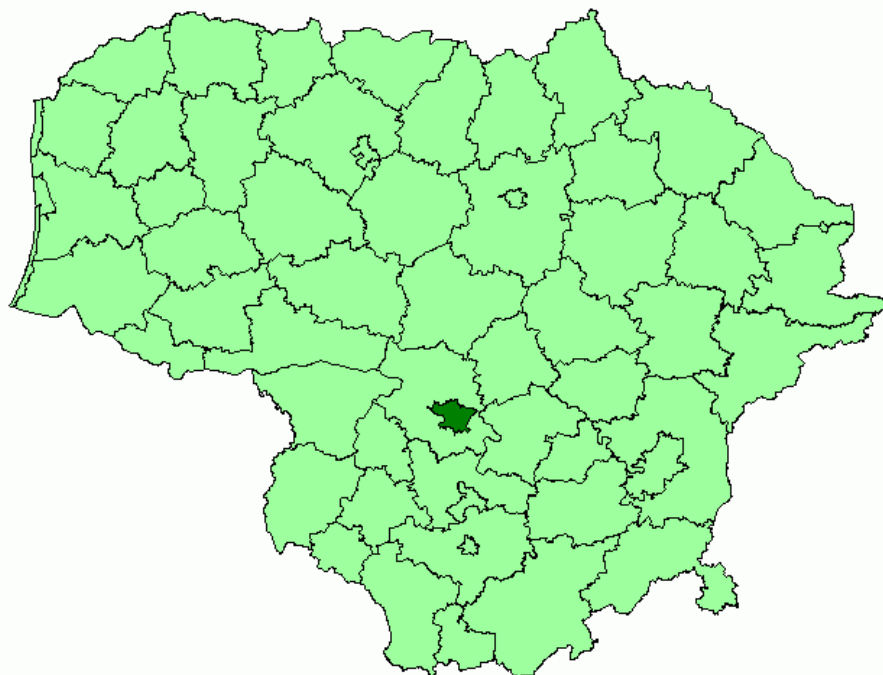
- Iširtos **savivaldybės yra atviros nebiudžetinių teikėjų įtraukimui** į švietimo paslaugų tiekimą, tačiau susiduria su vietinio ir nacionalinio lygmens problemomis.
- **Pagrindinės problemos**, būdingos visoms švietimo sritims ir skirtinga forma įvardinamos visose savivaldybėse: adekvačių lėšų ir finansavimo šaltinių trūkumas, žmogiškųjų resursų trūkumas, švytuoklinis judėjimas tarp savivaldybės pasitikėjimo nebiudžetiniais švietimo teikėjais ir poreikio griežtai juos kontroliuoti.

Kauno miestas

Svarbiausi duomenys

3,76 proc.

Tiek lėšų skirta NVO švietimo paslaugoms vykdyti nuo bendro Kauno miesto savivaldybės švietimo biudžeto 2018 m. (NIPC duomenys³)

Švietimo paslaugų finansavimas

Kauno miesto savivaldybė švietimo srityje NVO skiria **šiek tiek didesnę biudžetinio finansavimo dalį** nei vidutiniškai skiriama visoje Lietuvoje. Nepaisant to šis skaičius yra **penkis kartus mažesnis** už 2014–2020 m. Nacionalinėje pažangos programoje iškeltą 15% tikslą.

	Procentas, skirtas NVO nuo bendro švietimui skirto biudžeto, 2018 m.
NPP 2014–2020 tikslas	15%
Visoje Lietuvoje	2.86%
Kauno m. sav.	3,76%

Duomenys: Nevyriausybinų organizacijų informacijos ir paramos centras, 2019:
http://www.3sektorius.lt/docs/2018_paslaugu_perdavimo_diagramos_2019-11-27_15_25_00.pdf

Švietimo paslaugų finansavimas

Ikimokyklinio ugdymo finansavimas valstybės lėšomis Kauno mieste yra didesnis už Lietuvos vidurkj, o bendrojo lavinimo – šiek tiek mažesnis.

Valstybinis švietimo paslaugų finansavimas, 2018 m.		Vienam besimokančiam teko valstybės lėšų, Eur
Ikimokyklinis lavinimas	Visoje Lietuvoje	2900
	Kauno m. sav.	3200
Bendras lavinimas	Visoje Lietuvoje	2400
	Kauno m. sav.	2300

Duomenys: Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalas

Švietimo paslaugų įvairovė pagal paslaugų teikėjo pobūdį

- Kauno mieste, kaip ir kitose didžiųjų miestų savivaldybėse, telkiasi įvairaus tipo švietimo paslaugų teikėjai – savivaldybės, valstybės ir nebiudžetiniai. Galimybės kurtis ir veikti nebiudžetiniams teikėjams užtikrina didesnė negu mažose savivaldybėse gyventojų koncentracija ir didesnės gyventojų pajamos.
- Tokiomis sąlygomis pagrindinė savivaldybės funkcija – **stiprinti organizacijas** ir sudaryti sąlygas, kad jų paslaugos būtų tolygiau prieinamos gyventojams iš skirtingų miesto rajonų ir pajamų grupių.

Švietimo paslaugų įvairovė pagal paslaugų teikėjo pobūdį

Švietimo įstaigos tipas		Nebiudžetinė	Savivaldybės	Valstybinė
Ikimokyklinė	Lietuvoje	175	687	8
	Kauno m. sav.	26	78	0
Bendrojo lavinimo	Lietuvoje	72	1189	39
	Kauno m. sav.	10	68	6

Duomenys: AIKOS registro statistinė ataskaita, 2019 m. gruodžio 31 d.

https://www.aikos.smm.lt/_layouts/15/Asw.Aikos.Reports/ViewReport.aspx?report=%2fStatistin%2fSMIR+statistin%2fSMIR+ataskaitos

Švietimo paslaugų plėtros potencialas

- Nuo 2009 iki 2018 m. Kauno miesto bendrojo lavinimo moksleivių skaičius mažėjo tokiu pat tempu kaip ir visoje Lietuvoje. Ikimokyklinio ugdymo dalyvių skaičiaus augimas taip pat atitiko bendras šalies tendencijas.
- Artimiausiu laikotarpiu darželių auklėtiniams pereinant į bendrojo lavinimo mokyklas, svarbu atsižvelgti į kintantį egzistuojančios infrastruktūros ir mokinių santykį bei paslaugų plėtros poreikį (klasių dydžius, personalo skaičių mokyklose).

Švietimo paslaugų plėtros potencialas

Švietimo paslaugų naudotojų skaičiaus kaita 2009–2018 m.

Išimokymų ugdomasis	Auklėtinių skaičius 2009 m.	Auklėtinių skaičius 2018 m.	Auklėtinių skaičiaus pokytis per 10 m.
Lietuvoje	93660	120885	129 %
Kauno m. sav.	12020	14800	123 %
Bendrasis lavinimas	Moksleivių skaičius 2009 m.	Moksleivių skaičius 2018 m.	Moksleivių skaičiaus pokytis per 10 m.
Lietuvoje	440504	322344	73 %
Kauno m. sav.	47131	34986	74 %

Duomenys: Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalas, remiantis ŠITC duomenimis

Švietimo paslaugų plėtros potencialas

Vaikų įsitraukimas į ikimokyklinį ugdymą Kauno mieste atitinka Lietuvos vidurkį, bet 0–3 m. amžiaus grupėje paslaugos gali būti teikiamos didesnei vaikų daliai.

Vaikų dalis ikimokykliniame ugdyme pagal amžiaus grupę 2018 m. nuo visų vaikų nurodytoje amžiaus grupėje	0–3 m.	3–8 m.
Visoje Lietuvoje	29,8%	64,4%
Kauno m. sav.	32,7%	76,4%

Duomenys: Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalas, remiantis ŠITC duomenimis

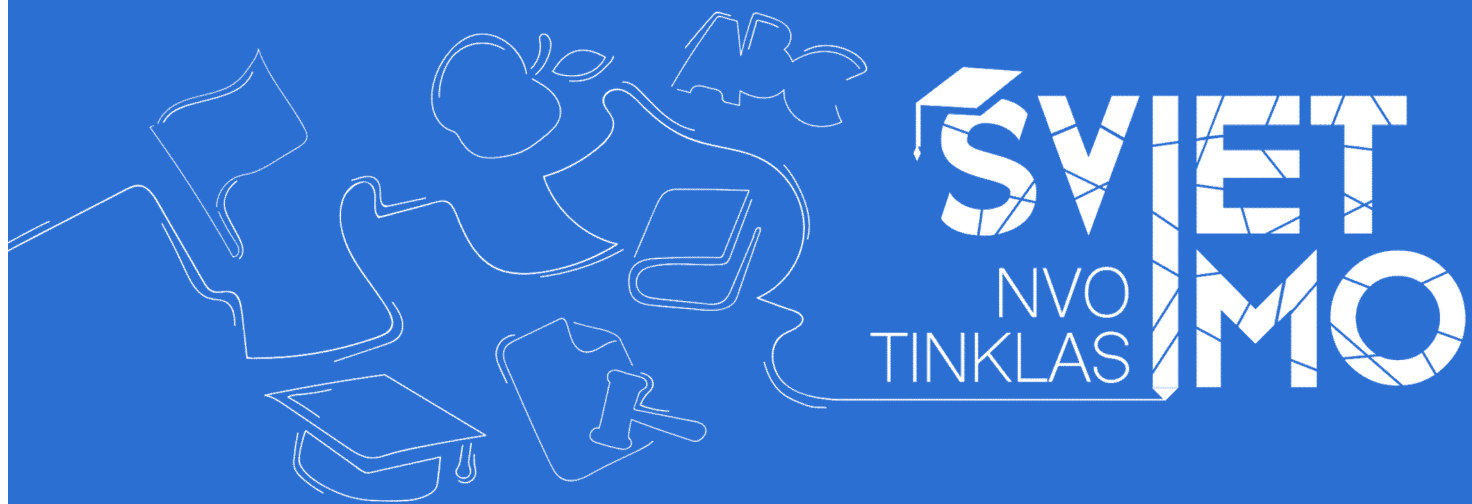
Švietimo paslaugų plėtros potencialas

- Tiek tikslinėmis NVŠ lėšomis besinaudojančių, tiek bet kokio pobūdžio NVŠ programose dalyvaujančių moksleivių skaičius Kauno mieste atitinka Lietuvos vidurkį. Tai atskleidžia, kad yra potencialo **plėsti NVŠ prieinamumą ir įvairovę**, siekiant įtraukti daugiau vaikų, ypač tų, kurie dar nepanaudojo tikslinio finansavimo lėšų.
- Savivaldybės lėšomis finansuojamose programose dalyvaujančių mokinių dalis yra ženkliai mažesnė nei Lietuvos vidurkis, todėl **būtina peržiūrėti šio finansavimo skyrimo tikslingumą ir prioritetus**, apsvarstyti galimybę nukreipti finansavimą į paklausias nebiudžetinių teikėjų programas.

Švietimo paslaugų plėtros potencialas

Vaikų dalis, dalyvaujanti NVŠ programose	Tikslinėmis valstybės NVŠ lėšomis pasinaudojančių mokinių dalis, 2019 m. gruodžio 31 d.	Savivaldybės lėšomis finansuojamose NVŠ programose dalyvujančių mokinių procentas 2019-2020 m.	Dalyvauja bet kokio finansavimo pobūdžio NVŠ programose arba BUM būreliuose 2019-2020 m.
Visoje Lietuvoje	26 %	6 %	64 %
Kauno m. sav.	29 %	1 %	59 %

Duomenys: ŠVIS Viešoji statistika, vaikų dalyvavimas neformaliojo švietimo veikloje: <http://svis.emokykla.lt/neformalus-vaiku-svietimas/>

Rekomendacijos

R0: politinis dėmesys

- Švietimo paslaugų teikėjų įvairovės didinimas turėtų būti nuolat **įtrauktas į savivaldybės strateginio planavimo dokumentus.**
- Nesudarius tinkamų sąlygų nebiudžetinių švietimo teikėjų įtraukimui į savivaldybių ir nacionalinę švietimo sistemas, rizikuojama, jog alternatyvios ir inovatyvios švietimo programos ir toliau bus prieinamos tik didesnių pajamų didžiųjų miestų gyventojams, o skirtis tarp regionų ir skirtingų pajamų grupių toliau didės.

R1: NVO įgalinimas

- Didžiosiose savivaldybėse, pavyzdžiui Kauno mieste, ryšys tarp gyventojų ir savivaldybės administracijos yra silpnesnis nei mažosiose. Grupinės diskusijos metu identifikuota problema – menkai panaudotas Kauno miesto **NVO tarybos potencialas**. Lig šiol ji neveikė kaip jungiamoji grandis tarp valstybinio ir (švietimo) NVO sektorių, kaip lūkesčių išsakymo ir komunikacijos platforma.
- Švietimo organizacijos pabrėžia, jog NVO taryba nėra pilnai atskaitinga, jos nariai – nežinomi bendruomenėms ir organizacijoms, skiriami pagal palankumą.
- Atsižvelgiant į tai, daugiau dėmesio reiktų skirti NVO tarybos Kauno mieste atskaitingumui ir įgalinimui. **Svarbu atnaujinti (švietimo) NVO registrą, siekti jog jis būtų reprezentatyvus, o NVO tarybos narius skirti demokratinio atstovavimo principų pagrindu.**

R2: patalpų naudojimo racionalizavimas

Siekiant palaikyti nebiudžetinių švietimo paslaugų teikėjų veiklą, lengvinti sąlygas naujiems teikėjams įeiti į rinką, didinti paslaugų prieinamumą ir įvairovę, Kauno miesto savivaldybės taryboje reikia **priimti aiškius kriterijus Turto skyriui dėl patalpų skyrimo švietimo įstaigoms** ir prioretizuoti patalpų skyrimą **nebiudžetiniams** švietimo teikėjams, užtikrinti, kad šis procesas vyktų sklandžiai:

- Šiuo metu patalpų suteikimas pagal panaudą nėra universalus procesas, nes **priklauso nuo komunikacijos tarp savivaldybės skyriaus atsakingo už švietimą, ir skyriaus, atsakingo už turto valdymą.** Šiems skyriams nesistemiškai komunikuojant tarpusavyje, patalpų skyrimas vyksta neteikiant prioriteto nebiudžetinių švietimo paslaugų teikėjų poreikiams.

R2: patalpų naudojimo racionalizavimas

- Kartu **rekomenduotina viešai ir prieinama forma skelbti tiek savivaldybės patalpų skyrimo tvarkas, tiek jų skyrimo panaudai galimybes** (patalpų užimtumo statusas (laisvos, suteiktos iki tam tikros datos), plotas, kaina, būklė ir kita informacija).
- **Rizikos, kurias reiktų suvaldyti numatomoje tvarkoje:** patalpų suteikimas pagal panaudą gali būti neefektyvus, nes skiriamos patalpos gali būti nepritaikytos švietimui, jų išlaikymas gali būti per brangus. Pats paskyrimas gali būti trumpalaikis – pavyzdžiui, po kelių mėnesių tos pačios patalpos privatizuojamos. Dar viena rizika -pasikeitus politinei savivaldybės vadovybei, anksčiau sudarytos sutartys gali būti nebetęsiamos.

R3: ūkio lėšų nebiudžetiniams teikėjams skyrimas

- Rekomenduotina nustatyti ir oficialiai patvirtinti **skaidrias ūkio lėšų skyrimo nebiudžetiniams teikėjams taisykles**. Skatinant naujų nebiudžetinių švietimo teikėjų kūrimąsi Kauno mieste, ūkinės lėšos savivaldybės galėtų būti skiriamos visoms ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigoms krepšelio principu, pavyzdžiui, su lubomis, priklausomai nuo to, kokį mokestį už paslaugas tėvams taiko ugdymo įstaiga.
- Dabar veikiantys nebiudžetiniai teikėjai siūlo atsižvelgti į tai, kad ir biudžetinės švietimo įstaigos gali rinkti netiesioginį mokestį iš paslaugų gavėjų, vadindami tai ne įmokomis už paslaugas, o paramos fondu.

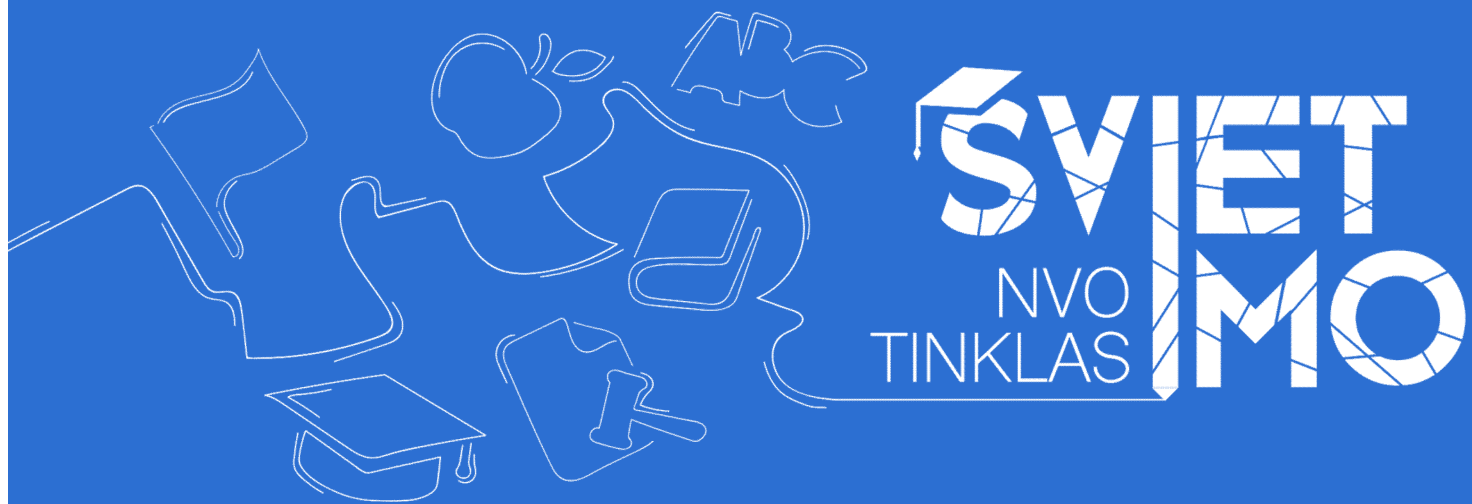
R4: veiklos rodiklių išplėtimas

Siekiant įvertinti nebiudžetinių švietimo teikėjų kuriamą pridėtinę vertę, įsitikinti paslaugų teikimo kokybe ir efektyvumu, svarbu matuoti įvairius - **mikroklimato, emocinio mokinių pasitenkinimo ir pasiekimų** – rodiklius*.

* Pavyzdžiui, <https://www.versme.elektrenai.lm.lt/2015/index.php/lt/441-psichines-sveikatos-dienos-minejimas-akcija-nuotaiku-termometras>

R5: „kontaktinių“ veiklų inicijavimas

- Kauno mieste verta **daugiau dėmesio skirti „kontaktinėms“ veikloms** (kontaktų mugėms, diskusijoms, bendriems renginiams), keičiančioms nuostatas apie nebiudžetinių veikėjų įtraukimą į švietimo paslaugų teikimą, kuriuose dalyvautų biudžetiniai, nebiudžetiniai švietimo paslaugų teikėjai ir savivaldybės tarnautojai.
 - „Švietimiečiams“ verta analizuoti kitų sektorių praktikas ir identifikuoti geruosius pavyzdžius didinant paslaugų teikėjų įvairovę Kauno mieste. Pavyzdžiui, kultūros, socialinių paslaugų ir sporto NVO skiriamos dalys nuo bendrų šių sektorių biudžetų Kauno mieste yra atitinkamai didesnės ir siekia 6,41 proc., 4,65 proc. ir 20,15 proc. (NIPC duomenys, 2018 m.).

Pokyčių rodikliai

Pokyčių rodikliai

PR0: Kauno miesto savivaldybės strateginiame veiklos plane įtrauktas švietimo teikėjų įvairovės plėtros tikslas.

PR1.1: Sukurtas ir kasmet atnaujinamas reprezentatyvus (švietimo) NVO registras.

PR1.2: NVO tarybos narių skyrimo procedūros atvirumas ir demokratiškumas (procedūroje vienu ar kitų būdu dalyvaujančių organizacijų dalis nuo visų NVO registro organizacijų).

Pokyčių rodikliai

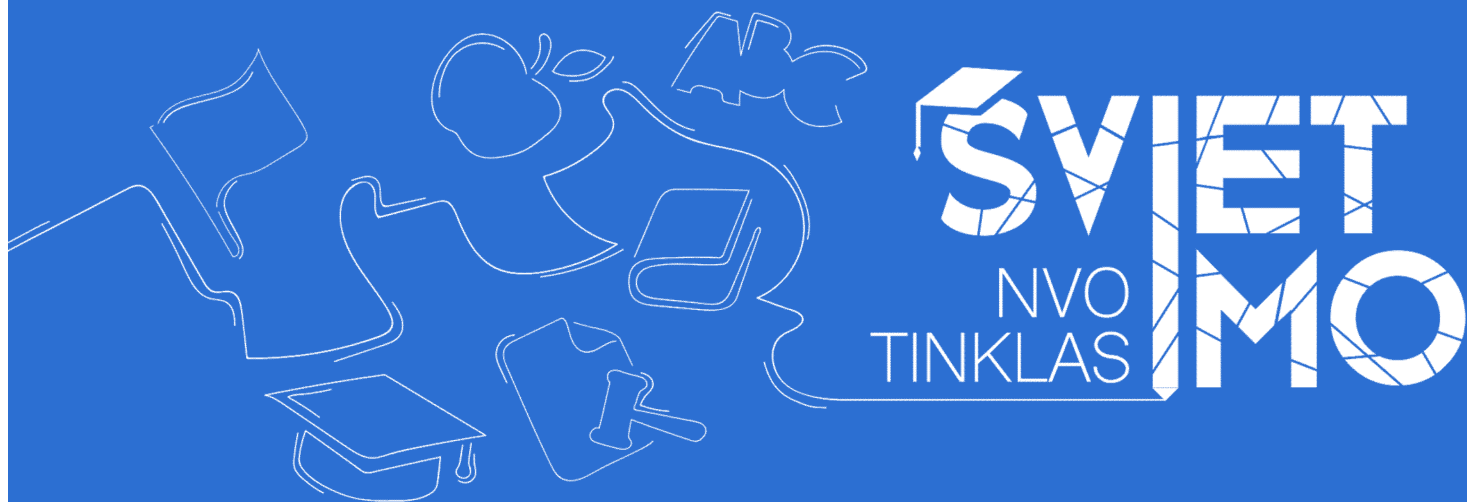
PR2.1: Patvirtinti kriterijai dėl patalpų skyrimo švietimo įstaigoms, prioretizuojantys patalpų skyrimą nebiudžetiniams teikėjams.

PR2.2.: Savivaldybės Turto ir Švietimo skyriai kartą per metus kartu parengia ir visiems savivaldybės nebiudžetiniams veikėjams išplatina panaudai siūlomų patalpų sąrašą.

PR3: Savivaldybės tarybos patvirtinta ūkio lėšų skyrimo nebiudžetiniams švietimo paslaugų teikėjams tvarka.

PR4: Kartą per metus matuojami mikroklimato, emocinio pasitenkinimo ir pasiekimų Kauno miesto švietimo įstaigose rodikliai.

PR5: Suorganizuotų „kontaktinių“ renginių skaičius ir dalyvių iš skirtingų švietimo sektorių proporcija.

Ačiū už dėmesį!

www.svietimotinklas.lt

Tyrimo komanda

PILIE TINĖS
VISUOMENĖS
INSTITUTAS

europos namai

Ieva Petronytė –
Urbonavičienė,
direktorė

Maryja Šupa, tyrėja

Judita Akromienė,
direktorė

Žilvinas
Švedkauskas,
analitikas

Susisiekiame: info@svietimotinklas.lt

Pastabos

1. Kiekybiškai analizuoti Kauno raj., Kazlų Rūdos, Tauragės raj., Elektrėnų, Šiaulių raj., Joniškio raj., Zarasų raj., Pakruojo raj., Utenos raj., Šiaulių m., Alytaus m. ir Kauno m. savivaldybių duomenys.
2. Grupinės ekspertų diskusijos vyko Kazlų Rūdos (2019-06-04), Utenos raj. (2019-07-02), Kauno m. (2019-11-29) ir Kauno raj. (2020-01-15) savivaldybėse.
3. Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras. *Paslaugų perdavimo diagramos*. Vilnius, 2019, <http://www.3sektorius.lt/docs/2018_paslaugų_perdavimo_diagramos_2019-11-27_15_25_00.pdf>

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Parengta įgyvendinant projektą „Naujoji švietimo paradigma konkurencinėmis sąlygomis“ (projekto kodas: 10.1.2-ESFA-K-917-03-0011), finansuojamą iš 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 10 prioriteto „Visuomenės poreikius atitinkantis ir pažangus viešasis valdymas“ Nr. 10.1.2-ESFA-K-917 priemonės „Visuomenės nepakantumo korupcijai didinimo ir dalyvavimo viešojo valdymo procesuose skatinimo iniciatyvos“.